

lignes til Skolefondene, ogsaa naar dette overstiger 24 $\frac{1}{2}$ pr. Td. Hartkorn, saa forekommer det mig, at den lovgivende Magt ogsaa maa have Ret til at kritisere vedkommende Amtsstoleraads Fremgangsmaade. Det forekommer mig, at det ingenlunde kan gaae an, at Statskassen stadig bliver ved at styde til uden at vide, hvorledes ethvert Amts Skoleraad holder Huus; men dette ville vi umuligt kunne vide uden en nærmere Undersøgelse. — Hvad vi af Motiverne til det foreliggende Lovudkast kunne see, er, at der i Ringkjøbing Amt er blevet brugt udover, hvad der ifølge Lov var strengt nødvendigt, 1500 Rd. til forskellige Ting samt 750 Rd. til Bondehøiskoler; det hedder nemlig, at der i Skoleplanen er opført 1400 Rd. til Bondehøiskoler, det forudsættes derhos, at der fra Sorø Academi vil komme et Tilskud dertil af 650 Rd., og Amtets Tilskud vil altsaa være 750 Rd. Nu veed jeg vel ikke, hvorledes en saadan Skole bliver anlagt i Ringkjøbing Amt, eller hvorledes hele Sagen staaer der, men det veed jeg, at dersom Amtet forpligter sig til at betale 1400 Rd. til en saadan Høiskole, saa har det derved belaget Høiskolen Krav paa at kalde sig, hvad disse Skoler hidtil have kaldt sig, „en Friskole“. Det er imod en Friskoles Natur at blive stillet paa den Maade, at Amtet ansætter en eller flere lønneede Lærere ved samme. En Friskole maa arbejde sig selv op, og det nytter ikke til Fordeel for det Modsatte om enkelte saadanne Skoler at sige, at de ligge i en tyndt befolklet Egn, thi en Friskole i Sylland kan ligesaa godt faae sine Elever fra Sjælland og Thyen, som en Friskole paa et af disse sidste Steder kan faae sine Elever fra Sylland. Vi i Sylland sende saaledes ofte vore Børn til Folkehøiskoler paa Verne, og hele Landet maa derfor siges at danne en eneste Folkehøiskolekreds. Desuden er det min Mening, at det vilde blive istedetfor en Opmuntring et Tilbagekridt, hvis man begyndte at stille de øvrige Bondehøiskoler i Landet paa lignende Maade. Dette behøves heller ikke, thi vi see jo, at Bondehøiskolerne vore op i en uhyre Mængde, Side om Side ved

hverandre, uden mindste Tilskud enten fra den ene eller fra den anden Side. De staae deres Boutik op og bejendtgjøre, at der holdes Skole, saa komme Eleverne, og saa gaaer det af sig selv. — De Smaaudgiftsposter ved Ringkjøbing Amts Skolefond, der ere omtalte i Motiverne, vil jeg i det Hele forbigaae, men den største Udgiftspost ved samme, nemlig Pensionerne, maa jeg tillade mig at omtale med et Par Ord. Det er ingenlunde saa, at naar et Amts Skolefond har paadraget sig en stor Pensionsbyrde, dette da altid er en nødvendig Følge af Lovgivningens Bydende. Vi maae huske paa, at der indeholdes en Bestemmelse i § 22 af Skoleloven af 8de Marts 1856, som giver vedkommende Bestyrelse et meget stort Spillerum, men hvis Benyttelse Staten i mine Tanker ikke kan være bunden til at tage Hensyn til. Det hedder nemlig i § 22: „Fremtidige Pensioner til Skolelærere ansættes til $\frac{1}{8}$ af Embedets Reguleringssum. Dog kan der af Skolefondene, naar Omstændighederne maatte gjøre det fornødent, tilstaaes Enken en noget højere Pension, ligesom der ogsaa af samme kan bevilges Understøttelse til Lærernes efterladte, uconfirmerede Børn“. Nu tillader jeg mig at troe — og jeg støtter min Mening i saa Henseende paa praktisk Erfaring — at det navnlig er som en Følge af Anvendelsen af denne Bestemmelse i § 22, at Pensionsbyrden er bleven saa stor, som den er, og at den derved er bleven en heel Deel større, end den ellers vilde have været. Men Spørgsmaalet bliver da, om det er Statens Pligt at vedblive at bidrage Halvdelen til Pensioner, som ikke egentlig ere lovbestemte, men som blive bevilgede efter Omstændighederne. De Hensyn, af hvilke de bevilges, vil jeg naturligtvis paa ingen mullig Maade sige ere urigtige. Der kan være den allerstørste Grund til at bevilge dem, men der er Forskjel paa, hvad der er rimeligt, nødvendigt og billigt indenfor Amtets Grændser, og hvad der er rimeligt og billigt overfor Staten. Vi maae tillige huske paa, at ethvert Amts Skolefonds Bestyrelse tildeels har det i sin Magt at forbedre Skole-